

יסוד הכללות | קח-קי

קובץ א, תסג.

האנשים הטבעיים שאינם מלומדים, יש להם יתרון בהרבה דברים על המלומדים, בזה שלא נתשטש אצלם השכל הטבעי והמוסר העצמי ע"י השגיאות העולות מהלימודים, וע"י חלישות הכחות וההתקצפות הבאה ע"י העול הלימודי, ומ"מ הם צריכים לקבל הדרכה בפרטי החיים מהמלומדים. והמלומדים צריכים תמיד לסגל לעצמם, כפי האפשרי להם, את הכשרון הטבעי של עמי הארץ, בין בהשקפת החיים בין בהכרת המוסר מצד טבעיותו, ואז יתעלו הם בפיתוח שכלם יותר ויותר. וכן הדבר נוהג אפילו בצדיקים ורשעים שישנם רשעים כאלה, שהחלק הטוב שנשאר אצלם הוא מבונה בכח טבעי עצמי וטהור כ"כ, עד שצדיקים צריכים ללמוד מהם ולקבל מהם, ואז דוקא יתעלו הצדיקים במעלתם העליונה. וכן הדבר נוהג גם בכלל האומות ביחש כל אחת מהם לחבירתה, וביחוד בין אוה"ע לישראל.

קובץ ב, סז.

תלמידי חכמים משתלמים על ידי עמי הארץ. כי אף על פי שאור התורה הוא חיי כל, מכל מקום הלא היא גם כן סמא דמותא למשמאילים בה, והיא מגרעת את כחם הרבה יותר מאילו היו חסרי תורה. והטבע הפשוט פעל עליהם בארחות חיייהם. וכאשר בכל אדם יש שמץ של כיעור, נגד זאת השמצה המועטת באמת מזיקה לו התורה, אלא שההפסד יוצא בכפלים אין קץ נגד השכר. והרפואה הניגודית לסמא דמותא המעורב, באה על ידי ההתחברות הכללית שיש לתלמידי חכמים עם עמי הארץ מכללות האומה, שעל ידי זה משפיעים הם האחרונים את היושר הטבעי, שלא ניטשטש כלל על ידי שום התחכמות שבעולם, וחוזרת גם הנקודה הקטנה של סמא דמותא להיות חוזרת לסמא דחיי. ומחיה גם כן על ידי זה את הכלל כולו. וגם את עמי הארץ שבו.

קובץ ה, רכד.

הטבעיות הרוחנית בעוצם תומתה, היא מונחת עמוק בלב הטבעי בתמותו, וכל מה שהתום יותר משומר, ובלתי מפושט למחקרים ועמל לימודים, הרי הוא מתחטב יותר בעמקות תעצומתו. אבל חסר לו השכלול המסעף, ומתחברים בזה המלומדים עם הטבעיים, מקבלים כח זה מזה. התלמידים משפיעים את העיזוז התמותי הטבעי, ומוסרים להרב, בעת קבלתם ממנו את האור הלימודי, ויחד עם המאור של החכמה חוזר אליהם בחזרה כחם התמותי הטבעי, בתוספת ברכה אשר יצק עליו הרב מרוחו. וכן הדברים הולכים בכל המדרגות של המקבלים והמשפיעים. הדרגה התחתונה ברוכה היא בתעצומות, מפני קימוץ כחותיה בקרבה פנימה, והעליונה מעוטרת היא בהדר, מפני רוב ענפיה ופילוש מאורה. וזה הולך בסדר, עד אשר מופיע האור היסודי שרוח הקודש הוא מקורו, ששם העז וההדר מחוברים ביחד, בשילוב של אותיות מפורטות ומכלולות. ואז מתגלה ממעין אחד, התום התעצומתי, וההכרה המתגברת באורה האידיאלי, כי כפלים לתושיה.

קובץ ג, שטו.

קשה מאוד לסבול את החברה, את הפגישה שלאנשים שרויים בכל מהותם בעולם אחר לגמרי, שהאישיות השקועה במהלכים רוחניים אציליים, בשאיפות מוסריות גבוהות, אין לה מגע שמה. ומכל מקום סבל זה דוקא הוא מצחצח את האדם ומעלהו. השפעתו הרוחנית של האדם הנעלה על הסביבה, שבאה דוקא עם הפגישה התדירית, מטהרת את הסביבה, מעלה חן של קודש וחופש על כל מי שבא במגעו. והאצילות הזאת של חן קודש זה חוזרת אחרי כן בצורה יותר איתנה ופועלת על המשפיע עצמו, והרי הוא נעשה חברותי, מלא אצילות וקדושה, שהיא מדה יותר רוממה מהתוכן המקודש העומד בבדידותו, שהיא גורלו הטבעי של האדם, שעסקי הרוח העליונים הם יסוד חיינו.

קובץ ג, שיז.

כשמגיע האיש היחיד, וכן הדור, לאותו המצב שהופעתו הרוחנית כבר קרואה היא לפעולתה, אז אי אפשר לו להיות משביע את צמאונו ההכרחי בכל תוכן מוגבל, אם לא יהיה אותו התוכן בעצמו מוסר אותו אל תוכן רחב חפשי, שבו ירגיש את השיגוב הגדול שבשורש נטית נשמתו ממקור החיים שלה. ומתוך כך רזי עולם, רזי תורה, סוד ד', הולכים ונתבעים מן הדור. והעקשנות הגורמת למצא בצד הגלוי את כל הסיפוק הרוחני היא מדלדלת את הכח, מפזרת את הרוחות, ומובילה את התשוקה הסוערת למקום אשר תמצא ריקניות ומפח נפש, ובלב נואש תשוב עוד לבקש דרך. ולזאת קרואים הם אמיצי הכח, אלה הלבבות אשר אור ד' הוא כל תוכן חייהם. גם אם נשברו ונוקשו מרוב יאוש, גם אם נתעלפו ממיעוט אמונה בעצמם, גם אם עיפו במלחמתם נגד המון רב, ההולך בבטחה אל הרוח אשר עיניו הפקוחות לפי דעתו ישאוהו, לא יחדלו תת מתקם, לא יחדלו להתעודד, ודגל רזי תורה, וחוסן דעת ואמונה ברורה ופנימית, וישועת עולמים לישראל ולאדם, לגויות ולנשמות, לעולם ולעולמים כולם, לגדולים ולקטנים, לזקנים ולצעירים, בידם. ואם אנו מדברים והאילמות תוקפת אותנו. אם אנו מבטאים והמושגים נטבעים בדומיתנו, מפני שאין בנו כח להדריך את הדבור, לחפש את המילול, לא בשביל כך נבהל ונסוג אחור מחפצנו הקבוע. כבודות הפה לא תעצור כח לעצור את הזרם של החפץ הנשגב, אשר דבר ד' בו יגלה, אשר יאמר דבר לאזר כח לנכשלים, לבשר שלום ליריבי עם. בורא ניב שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב, אמר ד', ורפאתיו.